

RAAP-NOTITIE 1519

Plangebied N357 Hijum/Finkum

Gemeente Leeuwarderadeel

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Provincie Fryslân

Titel: Plangebied N357 Hijum/Finkum, gemeente Leeuwarderadeel; archeologisch
vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: februari 2006

Auteur: *drs. J.E.A. Jans*

Projectcode: LEFH

Bestandsnaam: N01519-LEFH.doc

Projectleider: drs. J.E.A. Jans

Projectmedewerker: drs. A.M. Bakker

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 15835 (Hijum) & 15833 (Finkum)

Autorisatie: drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Algemeen

- *opdrachtgever*: Provincie Fryslân
- *aanleiding onderzoek*: aanleg van een 'buslus' bij de afslag N357 Hijum en bij de afslag N357 Finkum.
- *datum uitvoering veldwerk*: 2 februari 2006
- *lokale omstandigheden die van invloed zijn geweest op het onderzoek*: in beide plangebieden zijn de locaties van de boringen mede bepaald door de aanwezigheid van een groot aantal kabels en leidingen.

De rapportage wordt voor de beide deelgebieden Hijum en Finkum afzonderlijk gepresenteerd.

2 Locatie N357 Hijum

Inleiding

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied ligt in het zuiden van Hijum bij de afslag van de N357, ten westen van de Bredyk en ten noorden van de Loane.
- *plaats*: Hijum
- *gemeente*: gemeente Leeuwarderadeel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6A
- *plangebied in gebruik als*: berm
- *oppervlakte plan-/onderzoekgebied*: ca. 0,15 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 180.325/589.275

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologisch advies*: volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE; www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek noodzakelijk. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een karterend onderzoek 1 nodig bij ingrepen van meer dan 500 m² (onderzoek met een boordichtheid van 6 boringen per ha met een minimum van 6 boringen per plan).
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: geen

- in de directe nabijheid (< 300 m): 4 terreinen van archeologische waarde.
 - de dorpsterp van Hijum met een datering in de periode Late IJzer-tijd t/m Late Middeleeuwen (Monumentnummer 7535, CMA-code 06A-051, een terrein van zeer hoge archeologische waarde). In het afgegraven gedeelte van de terp is een ijsbaan aangelegd;
 - een terp waarop een stins heeft gestaan, beide gedateerd in de Late Middeleeuwen (Monumentnummer 9289, CMA-code 06A-109, terrein van hoge archeologische waarde);
 - de dorpskern van Hijum daterend uit de periode Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd C (Monumentnummer 15329, CMA-code 06A-133, terrein van hoge archeologische waarde);
 - een restant van een afgegraven huisterp uit de Late Middeleeuwen (Monumentnummer 9256, CMA-code 06A-076, terrein van archeologische waarde).

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart* (Stiboka, 1981): kruinige percelen, kalkrijke poldervaaggronden met lichte zavel en met homogene aflopende en oplopende profielen (code *bMn15A*); kruinige percelen, kalkarme poldervaaggronden met lichte zavel en met homogene aflopende en oplopende profielen (code *bMn15C*).

Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: min of meer in één raai met boorintervallen van 12,5 m
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 3 cm
- *totaal aantal boringen*: 9 (boringen 7 t/m 15)
- *minimaal geboorde diepte*: 0,8 m
- *maximaal geboorde diepte*: 3,3 m
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogeen-tisch)*: de bodemopbouw in het plangebied is van boven naar beneden als volgt. De toplaag bestaat uit een bouwvoor/opgebrachte grond bestaande uit klei (grijsbruin, zwak tot matig zandig, matig humeus en matig stevig) of zand (lichtbruingrijs, zwak siltig, zwak humeus en matig fijn) met een dikte van 0,15 tot 0,5 m. Onder deze bouwvoor/opgebrachte grond bevindt zich een verstoorde laag klei (lichtbruingrijs/lichtgrijsbruin, matig siltig tot matig zandig, humusarm tot matig humeus, matig stevig, vaak met zand-, kleibrokken en een enkele keer met humusvlekken). Hierin is

soms wat recent puin, houtskool en fosfaatverkleuring aangetroffen. De verstoorde laag reikt tot 0,9-1,6 m -Mv. De boringen 7 en 9 zijn niet verder doorgezet vanwege weerstand. In de boringen 11 t/m 14 is onder de verstoorde laag een slootvulling opgemerkt ((licht-)blauwgrijze, zwak zandige tot matig siltige, humusarme tot zwak humeuze, matig slappe tot matig stevige klei met riet- en/of plantenresten en veenbrokken). De diepte van deze slootvulling reikt tot 2,3-2,8 m -Mv. Waarschijnlijk betreft het een oude bermsloot van de Bredyk. Aangezien het plangebied aan de noordkant iets breder is, bestond daar de mogelijkheid een extra boring te zetten buiten de raai over de lengterichting zonder hinder te ondervinden van de kabels en leidingen. Hier is de slootvulling niet meer opgemerkt. Vanaf 0,8 m is de bodem in deze boring natuurlijk. De bodem onder de slootvulling en onder de verstoorde laag bestaat uit kwelderafzettingen (lichtblauwgrijze/lichtbruingrijze, matig zandige tot zwak tot matig siltige, humusarme, matig stevige tot stevige klei, vaak met zand-, detritus-, en veenlagen).

- *Archeologische indicatoren in boringen:* geen. De aangetroffen puinresten, het houtskool en de fosfaatverkleuringen in de verstoorde laag zijn beschouwd als recente verstoringen en niet als aanwijzingen voor een archeologische vindplaats.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/opgebrachte grond op een verstoorde laag op kwelderafzettingen. De verstoorde laag reikt tot 0,9-1,6 m -Mv. In de boringen 11 t/m 14 bevindt zich onder de verstoorde laag en op de kwelderafzettingen een slootvulling, waarschijnlijk een oude bermsloot van de Bredyk. Archeologische indicatoren zijn niet opgemerkt.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt voor plangebied Hijum geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Contactpersonen

- *contactpersoon overheid:* dr. G.J. de Langen, provinciaal archeoloog provincie Fryslân (tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP:* drs. J.E.A. Jans, projectleider RAAP (tel. 0512-589140).

3 Locatie N357 Finkum

Inleiding

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied ligt in het zuiden van Finkum bij de afslag van de N357, ten westen van de Bredyk en ten zuiden van de Holdingawei.
- *plaats*: Finkum
- *gemeente*: Gemeente Leeuwarderadeel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 5F
- *plangebied in gebruik als*: berm
- *oppervlakte plan-/onderzoekgebied*: ca. 0,16 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 179.960/587.925

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen? Zo ja, wat is de begrenzing, de omvang, de aard, de datering, de gaafheid en de waarde van de vindplaats.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologisch advies*: volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE; www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek noodzakelijk. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een waarderend onderzoek voor terpen nodig bij ingrepen van meer dan 50 m² (boringen in een raai in de richting van het hart van de terp met een maximale afstand tussen de boringen van 15 m).

- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem):*
 - in plangebied: geen
 - in de directe nabijheid (< 300 m): de zuidelijke flank van een terp met een datering in de periode Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen (Monumentnummer 7505, CMA-code 007, een terrein van zeer hoge archeologische waarde).

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart (Stiboka, 1976):* terp (code T); kruinige percelen, kalkarme poldervaaggronden met lichte zavel en met homogene aflopende en oplopende profielen (code bMn15C).

Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen:* min of meer in één raai met een boorinterval van 12,5 m
- *gebruikt boormateriaal:* gutsboor met een diameter van 3 cm
- *totaal aantal boringen:* 6 (boringen 1 t/m 6)
- *minimaal geboorde diepte:* 2,25 m
- *maximaal geboorde diepte:* 3,5 m
- *boorbeschrijvingen:* lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met:* meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogeenetisch):* de bodemopbouw in het plangebied is van boven naar beneden als volgt. De toplaag bestaat uit een bouwvoor (bruingrijze, zwak zandige, zwak humeuze, en matig stevige klei) met een dikte van 0,25-0,4 m. Hieronder bevindt zich een verstoorde laag ((licht-)bruingrijze tot blauwgrijze, zwak tot matig zandige en soms sterk siltige, humusarme tot matig humeuze, matig stevige tot stevige klei, vaak met kleibrokken). Deze laag bevat enkele resten recent puin. De verstoorde laag reikt tot 0,85-1,7 m -Mv. Onder de verstoorde laag bevinden zich kwelderafzettingen (lichtblauwgrijze/-bruingrijze, matig tot sterk siltige en soms sterk zandige, matig stevige klei, vaak met zandlagen en/of veenbrokken).
- *Archeologische indicatoren in boringen:* geen. De aangetroffen puinresten in de verstoorde laag zijn beschouwd als recente verstoringen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van een terp zijn niet aangetroffen.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor op een verstoorde laag op kwelderafzettingen. Archeologische indicatoren zijn niet opgemerkt. Van een intacte terplaag is geen sprake.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt voor plangebied Finkum geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Contactpersonen

- *contactpersoon overheid*: dr. G.J. de Langen, provinciaal archeoloog provincie Fryslân (tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP*: drs. J.E.A. Jans, projectleider RAAP (tel. 0512-589140).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stiboka, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 5 West (gedeeltelijk) Harlingen - 5 Oost Harlingen*. Stiboka, Wageningen.

Stiboka, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 2 Oost (gedeeltelijk) Schiermonnikoog - 6 Oost Leeuwarden*. Stiboka, Wageningen.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Locatie Hijum – boorpuntenkaart.

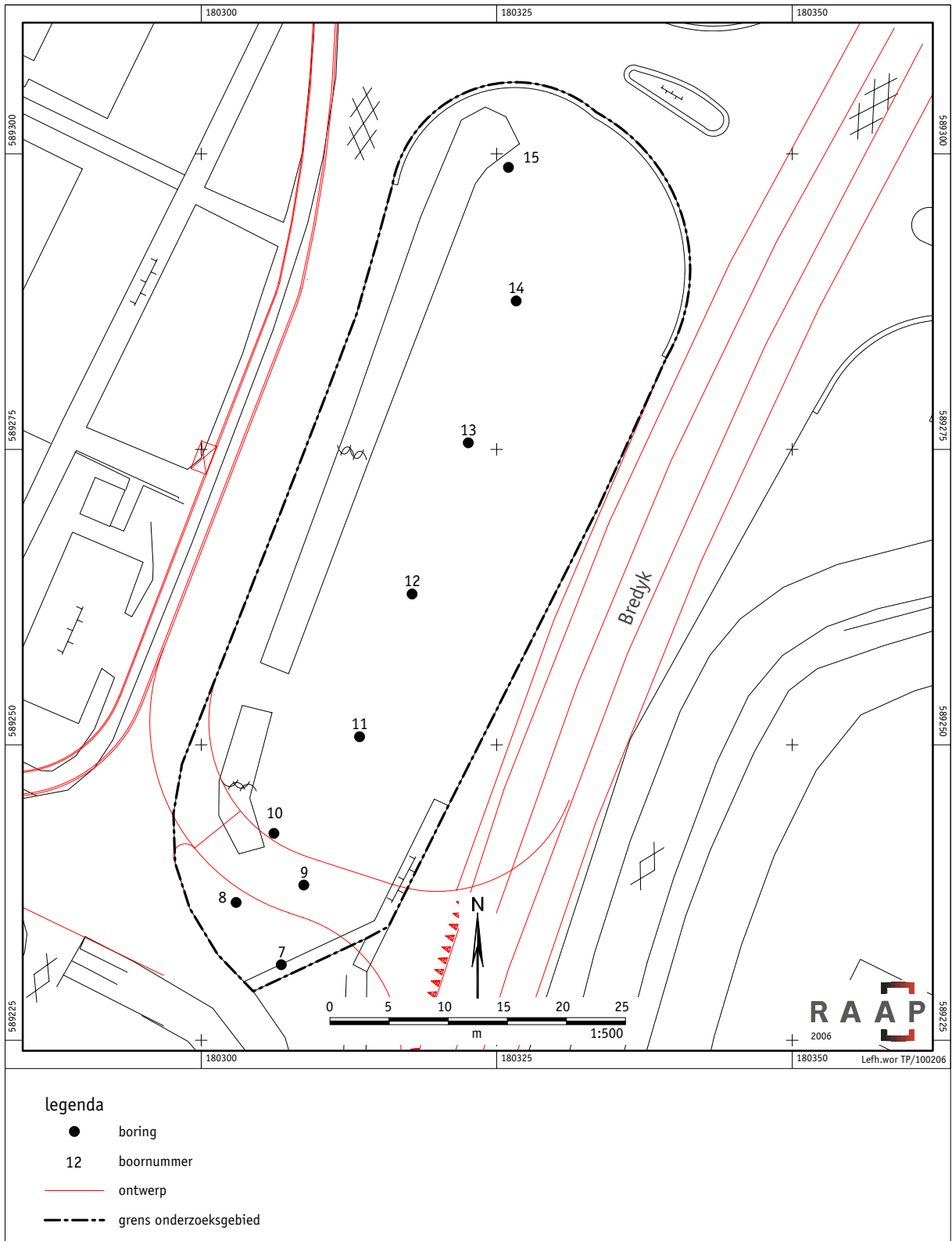
Figuur 2. Locatie Finkum - boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

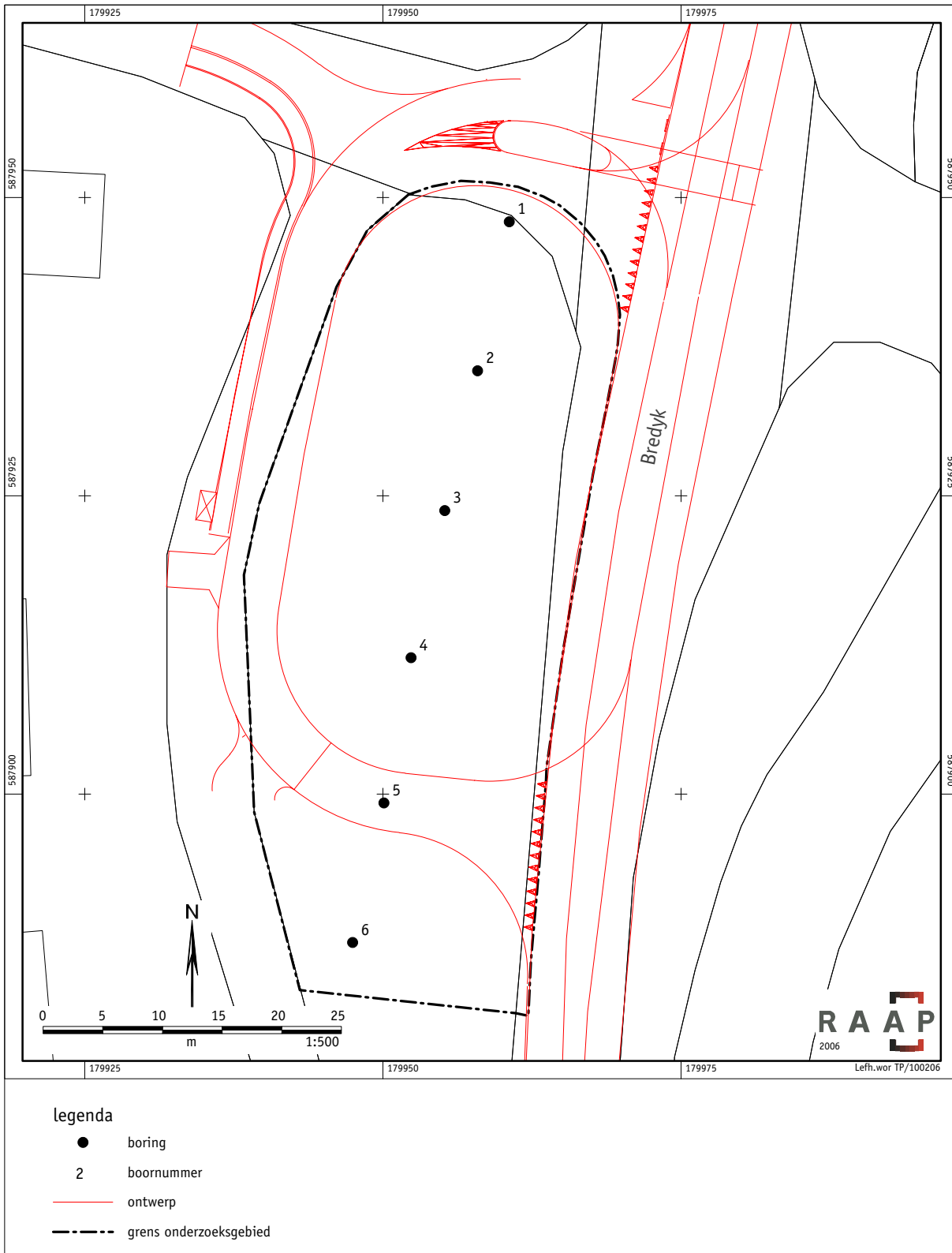
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Locatie Hijum - boorpuntenkaart.

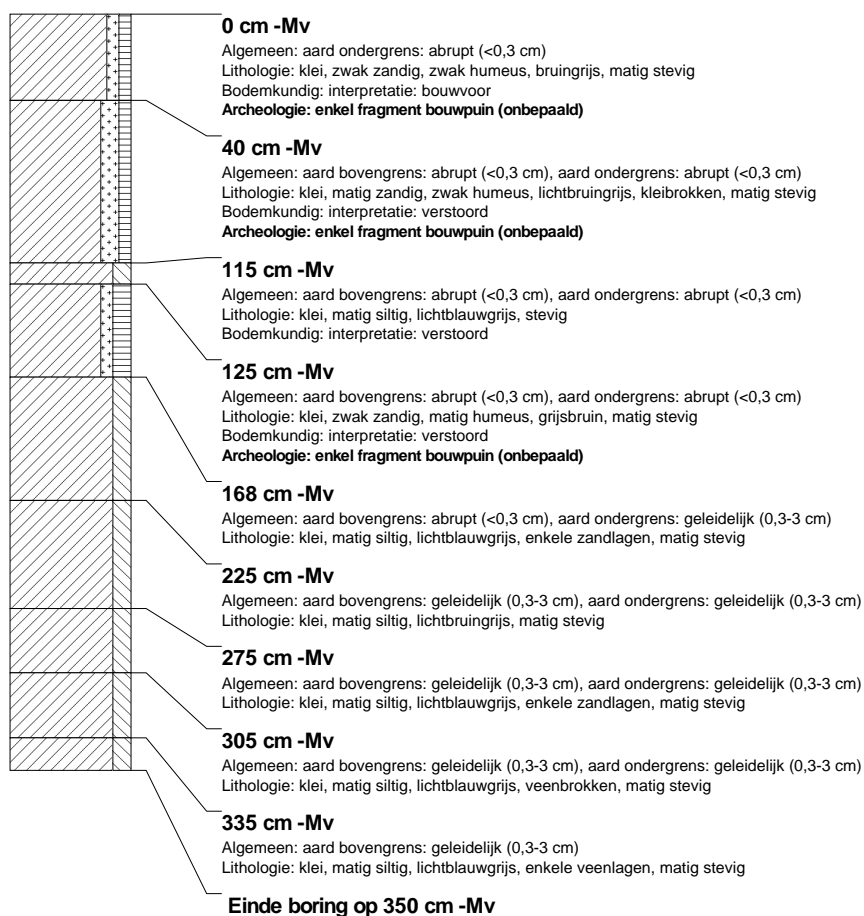

Figuur 2. Locatie Finkum - boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

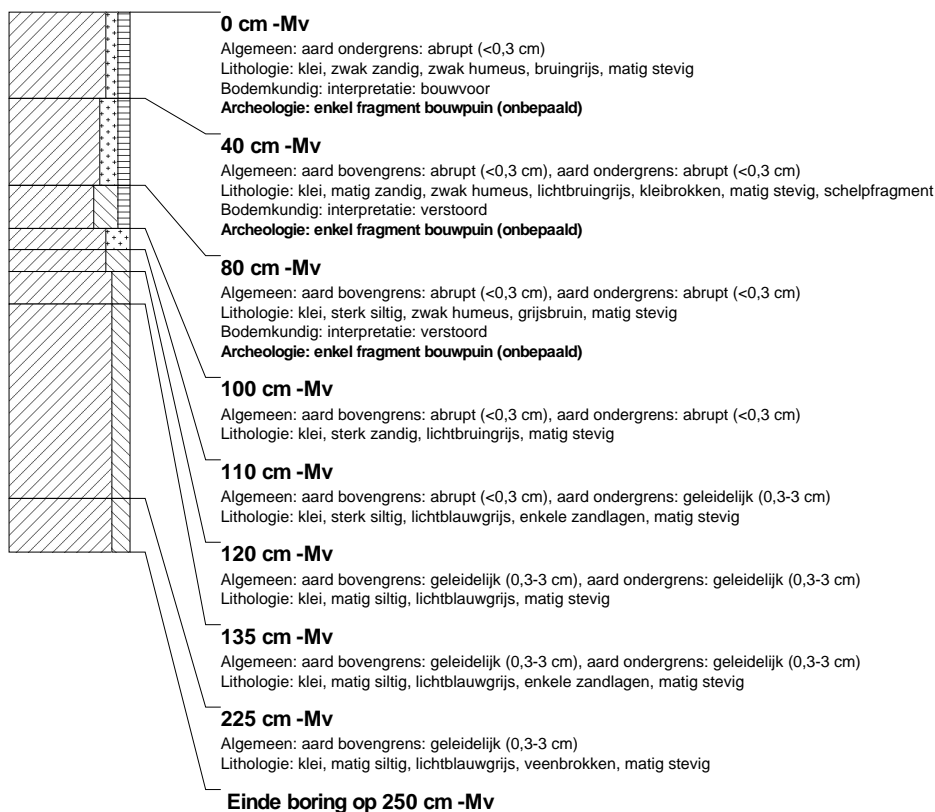
boring: LEFH-1

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

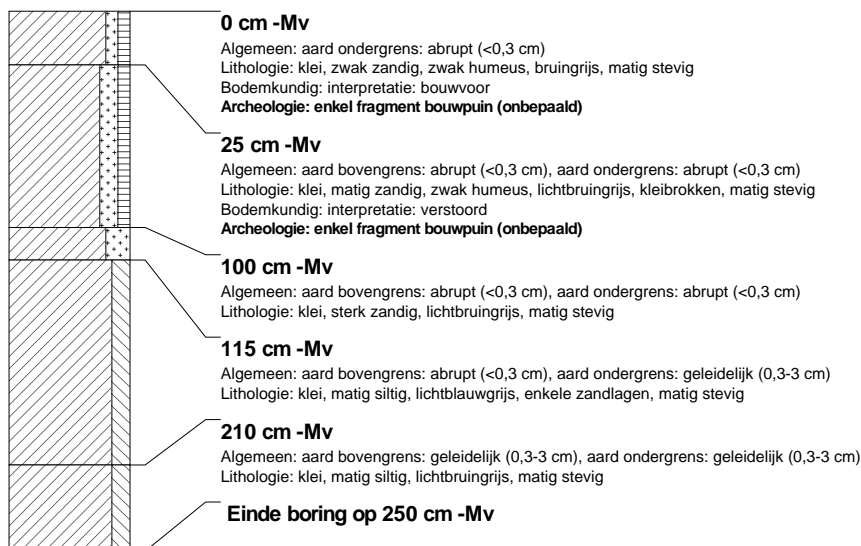
boring: LEFH-2

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

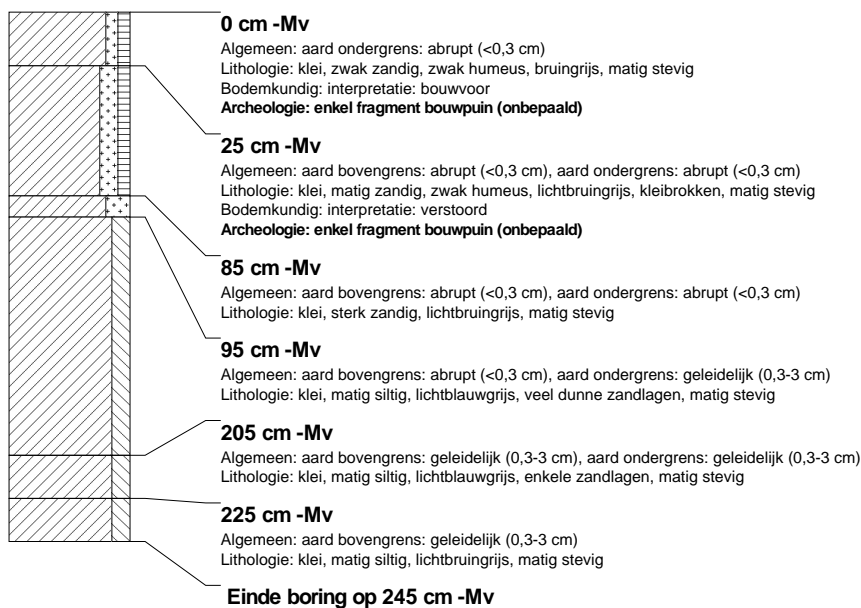
boring: LEFH-3

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

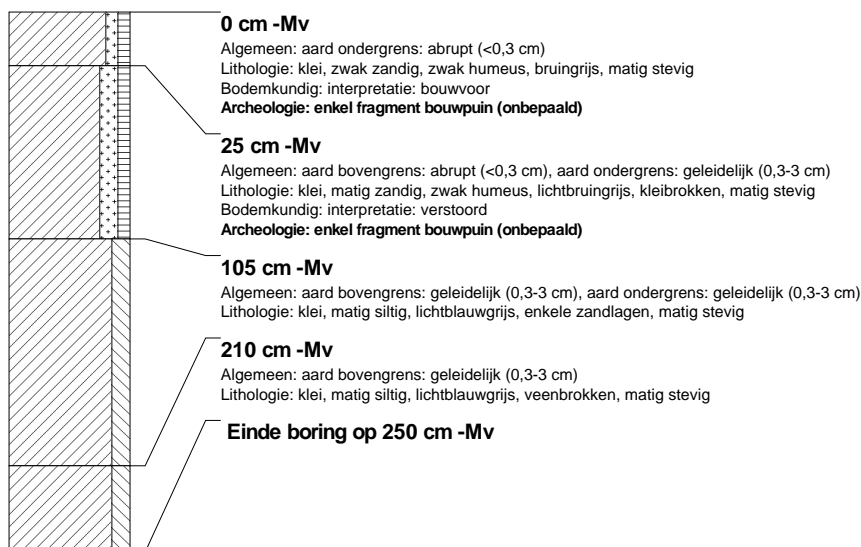
boring: LEFH-4

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

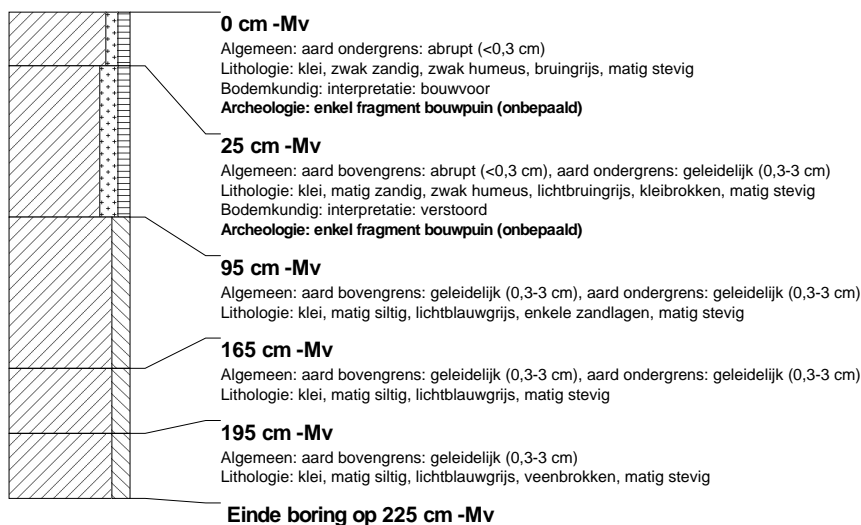
boring: LEFH-5

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

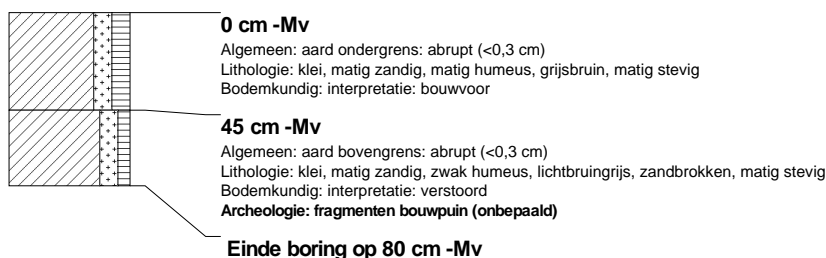
boring: LEFH-6

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: FINKUM, opdrachtgever: PROVINCIE FRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

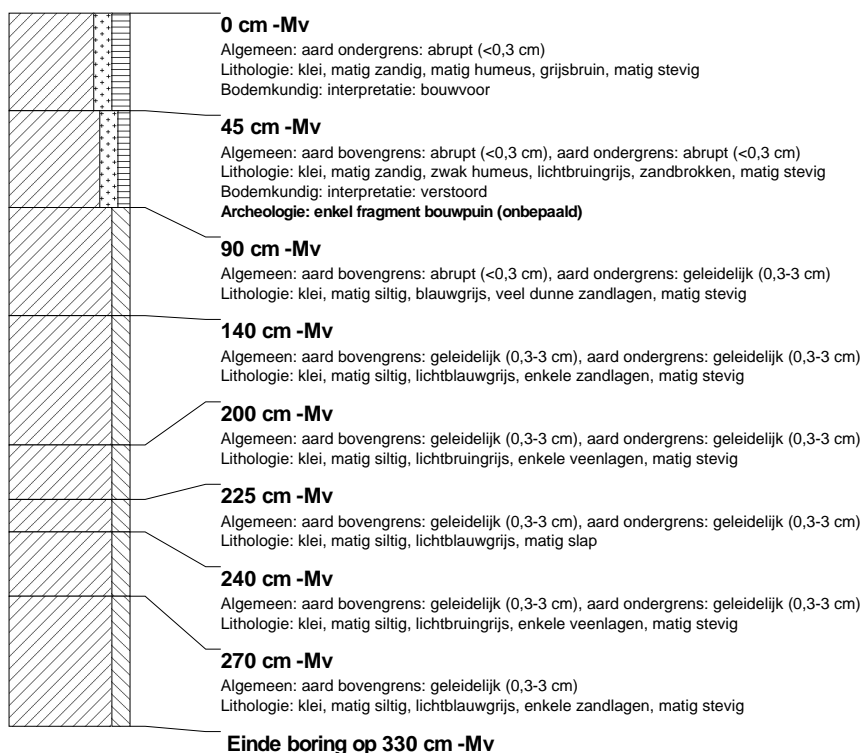
boring: LEFH2-7

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

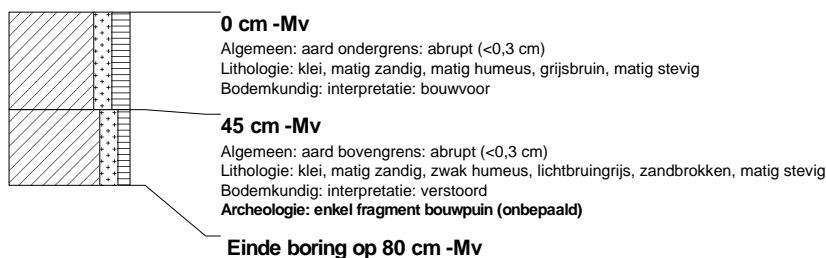
boring: LEFH2-8

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

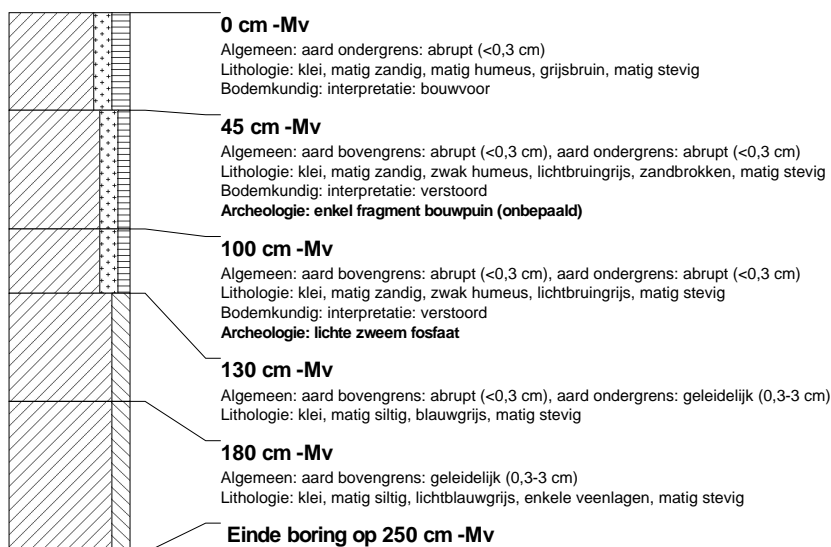
boring: LEFH2-9

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

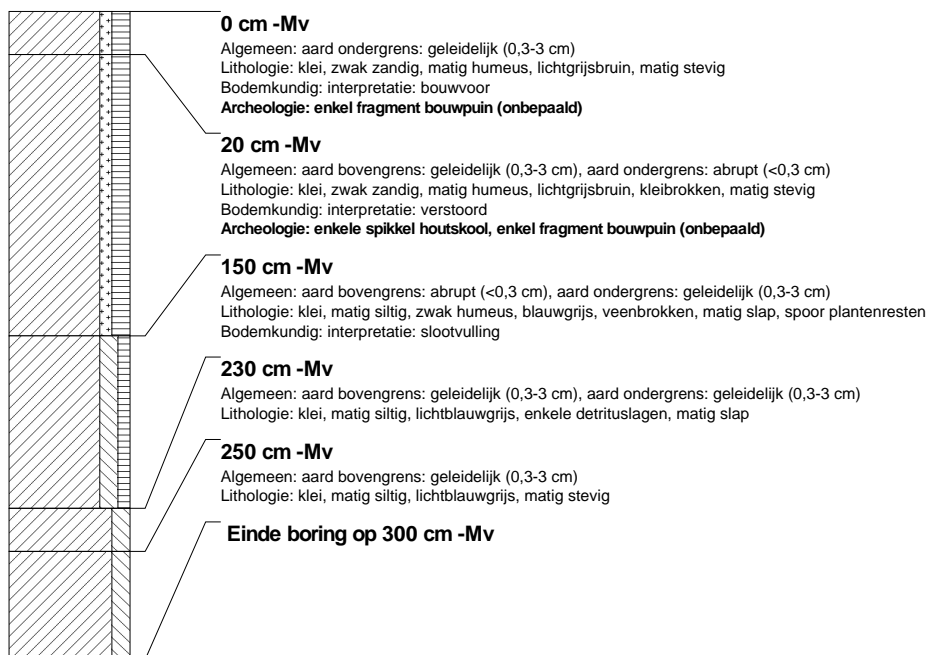
boring: LEFH2-10

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

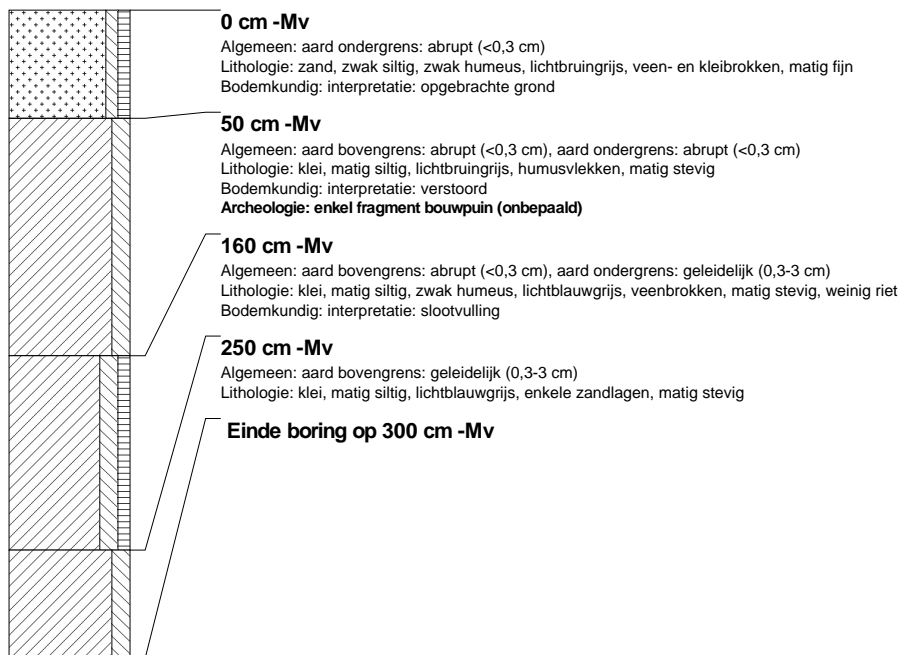
boring: LEFH2-11

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

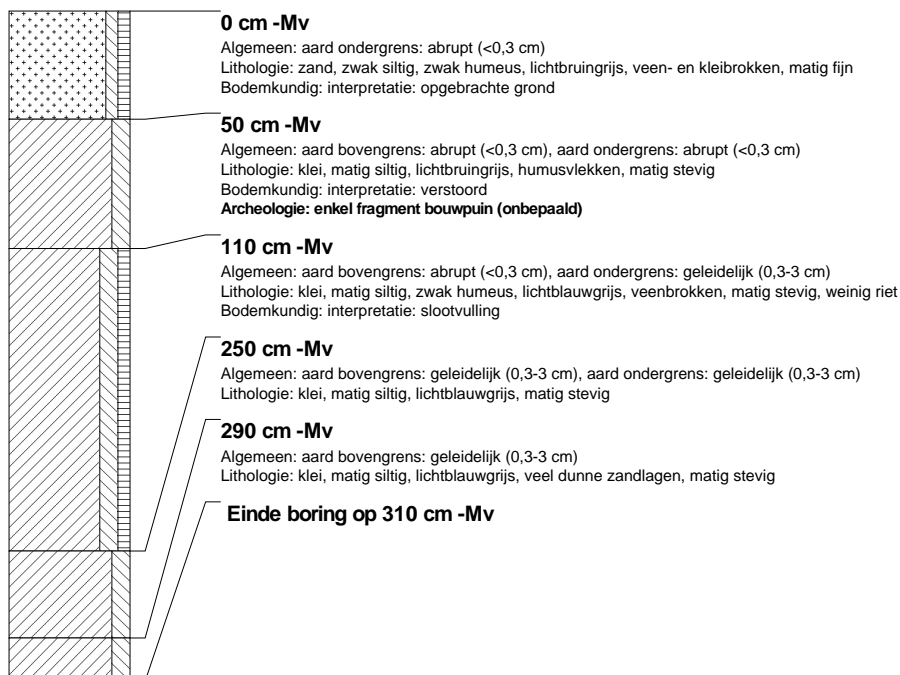
boring: LEFH2-12

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

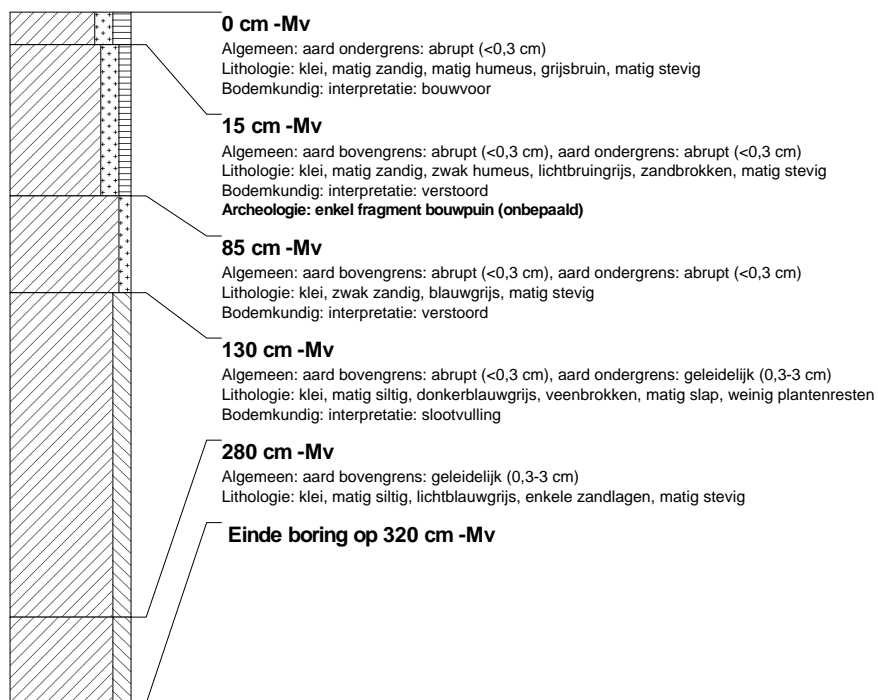
boring: LEFH2-13

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: LEFH2-14

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

boring: LEFH2-15

beschrijver: AMB/JJ, datum: 2-2-2006, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Friesland, gemeente: Leeuwarderadeel, plaatsnaam: HIJUM, opdrachtgever: PROVINCIEFRIESLAND, uitvoerder: RAAP Noord

